

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Актуальні проблеми вітчизняної та всесвітньої історії

**Збірник наукових праць
Рівненського державного гуманітарного університету**

ВИПУСК 33

Рівне – 2021

УДК 94(477) + 94 (100)
А 43

Актуальні проблеми вітчизняної та всесвітньої історії : Зб. наук. пр. Рівнен. держ. гуманіт. ун-ту. Вип. 33. Рівне: РДГУ, 2021. 256 с.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

Головний редактор:

Постоловський Руслан – кандидат історичних наук, професор,
член-кореспондент Міжнародної слов'янської академії наук (м. Рівне)

Відповідальний редактор:

Шеретюк Валерій – кандидат історичних наук, професор (м. Рівне)

Редакційна рада:

Давидюк Руслана – доктор історичних наук, професор (м. Рівне)

Жарна Криштоф – доктор хабілітований в галузі історії, професор
(м. Жешув, Республіка Польща)

Киридон Алла – доктор історичних наук, професор (м. Київ)

Троян Сергій – доктор історичних наук, професор (м. Київ)

Фісанов Володимир – доктор історичних наук, професор (м. Чернівці)

Члени редколегії:

Галуха Любов – кандидат історичних наук, професор (м. Рівне)

Жилюк Сергій – доктор історичних наук, професор (м. Остріг)

Майзнер Роберт – доктор хабілітований в галузі історії, професор (м. Ченстохова,
Республіка Польща)

Соммер Ханна – доктор гуманітарних наук в галузі соціології, професор
(м. Жешув, Республіка Польща)

Степанков Валерій – доктор історичних наук, професор (м. Кам'янець-Подільський)

Стоколос Надія – доктор історичних наук, професор (м. Рівне)

Чухліб Тарас – доктор історичних наук, провідний науковий співробітник (м. Київ)

Швецова-Водка Галина – доктор історичних наук, професор (м. Рівне)

Шеретюк Руслана – доктор історичних наук, професор (м. Рівне)

*Друкується за рішенням Вченої Ради Рівненського державного гуманітарного університету,
протокол № 10 від 25 листопада 2021 р.*

***Свідцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації:
Серія КВ №15857-4329Р***

ISSN 2519-1942

Адреса редакції: 33027, м. Рівне, вул. Пластова, 31,
Факультет історії, політології та міжнародних відносин РДГУ,
isf_rdgu@ukr.net
<http://fipmv.rv.ua/>

- podkhody v istoricheskikh issledovaniyakh: Materialy mezhdunarodnoy nauchnoy konferentsii, Moskva, RGGU, 13–14 iyunya 2012 g. / Otv. red. G.G. Yershova, Ye. A. Dolgova. – M., 2012. – S. 40–49.
4. Le Rua Ladyuri , E. Zastyvshaya istoriya / E. Le Rua Ladyuri // THESIS. – 1993. – Vyp. 2. – S. 153–173.
 5. Mazur, L. N. Metody istoricheskogo issledovaniya / L.N. Mazur. – Yekaterinburg: Izd-vo Ural'skogo universiteta, 2010. – 608 s.
 6. Menshchikov, I.S. Vvedeniye v metodologiyu istorii: uchebnoye posobiye / I.S. Menshchikov. – Kurgan: Izd-vo Kurganskogo gos. un-ta, 2015. – 208 s.
 7. Mironov, B.N. Istorik i sotsiologiya / B.N. Mironov. L.: Nauka, 1984. – 176 s.
 8. Mironov, B.N. Istoriya v tsifrah: Matematika v ist. issled. / B.N. Mironov; Pod red. I.D. Koval'chenko; AN SSSR. – L.: Nauka : Leningr. otd-niye, 1991. – 165 s.
 9. Repina, L.P. Novaya istoricheskaya nauka i sotsial'naya istoriya / L.P. Repina. – M.: Izdatel'stvo LKI, 2009. – 320 s.
 10. Sidortsov, V.N. Nauchnyy diskurs istorika: sotsial'naya obuslovlennost' i metodologiya issledovaniya / V.N. Sidortsov, A.A. Priborovich. – Minsk: Izd. tsentr BGU, 2013. – 192 s.
 11. Slavko, T.I. Matematiko-statisticheskiye metody v istoricheskikh issledovaniyakh / T.I. Slavko. – M.: Nauka, 1981. – 159 s.
 12. Tompson, P. Golos proshlogo. Ustnaya istoriya / P. Tompson. – M.: Ves' mir, 2003. – 368 s.
 13. Fevr, L. Boi za istoriyu / L. Fevr. – M.: Nauka, 1991. – 529 s.

УДК 929.5

ЕТАПИ ПОШУКУ ГЕНЕАЛОГІЧНОЇ ІНФОРМАЦІЇ

Ольга Сєєрова

Рівненський державний гуманітарний університет
Україна, 33027, м. Рівне, вул. С. Бандери, 12
e-mail: 54sever@ukr.net

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8771-1440>

Микола Жук

Рівненський державний гуманітарний університет
Україна, 33028, м. Рівне, вул. Пластова, 29А
e-mail: mykolazhuk2016@ukr.net

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4650-7005>

У статті окреслено основні етапи пошуку інформації для складання власного родоводу в межах родини, серед матеріалів родинного архіву, в господарських книгах, у мережі Інтернет та серед архівних джерел. Детально з'ясовано, які дані містять основні і допоміжні архівні джерела, оскільки вони мають найважливіше значення для накопичення генеалогічної інформації про рід чи сім'ю. Стаття розширює уявлення про особливості проведення генеалогічних досліджень та створення генеалогічного дерева.

Ключові слова: етапи пошуку, генеалогічні дослідження, генеалогічна інформація, архів, метричні книги, ревізські казки, родинна схема.

STAGES OF SEARCHING GENEALOGICAL INFORMATION

The article outlines the main stages of searching for information to compile your own pedigree within the family, among the materials of the family archive, in business books, on the Internet and among archival sources. It is clarified in detail which data contain the main and auxiliary archival sources, as they are of paramount importance for the accumulation of genealogical information about the genus or family. The article expands the idea of the peculiarities of genealogical research and the creation of a genealogical tree.

Key words: stages of search, genealogical researches, genealogical information, archive, metric books, audit tales, family scheme.

Постановка проблеми. Сьогодні широкої популярності набувають дослідження власних родинних історій. Виникає прагнення знати не тільки правдиву історію своєї держави, малої Батьківщини, міста чи села, звідки походять пращури, а й глибоко вивчити коріння власного роду. Інтерес до сімейної історії зі знань про дідів-прадідів трансформується у масштабні генеалогічні пошуки. В цьому нам допомагає генеалогія, наука, що вивчає походження та родинні зв'язки осіб, родовід людини, історію родів і сімей. Кожен генеалогічний пошук включає в себе основні етапи, на кожному з яких потрібно опрацьовувати різноманітні джерела генеалогічної інформації і аналізувати їх вміст.

Метою статті є визначення основних етапів пошуку генеалогічної інформації та аналіз основних джерел генеалогічної інформації: спогадів, особових документів, господарських книг, ресурсів мережі Інтернет, метричних книг, ревізських казок, сповідальних відомостей, шлюбних обшуків, рекрутських списків, клірових відомостей.

Завдання статті – окреслити основні етапи пошуку генеалогічної інформації та проаналізувати джерела, які доцільно використовувати на кожному з етапів.

Виклад основного матеріалу. Для того, щоб дослідити родовід, необхідно здійснити збір первинної інформації, провести пошук та аналіз джерел, систематизувати отримані дані. Кожне генеалогічне дослідження включає такі основні етапи пошуку інформації: усне опитування, аналіз матеріалів родинного архіву, господарських книг, мережі Інтернет та архівних джерел. В

свою чергу джерела генеалогічної інформації за місцем їх зберігання поділяються на архівні та позаархівні. Традиційно спершу аналізується інформація, яка міститься в позаархівних джерелах. Пізніше знайдені дані стають базовими для пошуку серед архівних джерел.

Першим етапом є пошук інформації серед власної родини. Спочатку потрібно зібрати спогади членів родини або осіб, причетних до її історії. Ці дані дозволяють дізнатися цікаві факти з життя рідних, причини та час зміни місця проживання, професію, релігію, яку вони сповідували, інформацію про матеріальні статки, а також сімейні легенди [6, 18].

Другим етапом є пошук інформації поміж особових документів, які зберігаються в домашньому архіві. Це свідоцтва про народження (містять інформацію про час і місце народження, імена і по батькові батьків та їхні прізвища), свідоцтва про шлюб (містить інформацію про час і місце укладення шлюбу, дівоче прізвище дружини), свідоцтва про смерть (дані про час, місце та причини смерті), трудові книжки (дані про місце роботи, стаж та нагороди), паспорти (містить інформацію про ПІБ особи, місце проживання, дані про шлюб, фото людини та інші відомості), страхові квитанції (інформація про власника майна, місце розміщення та адресу). Спочатку потрібно опрацювати сімейний архів, та по можливості необхідно скористатися родинним архівом, який містить матеріали, що зберігаються у членів родини. Це світлини із сімейного альбому, підписи до них, а також листи та щоденники, створені членами родини. Ці матеріали дають можливість дізнатися про зовнішність та почерк рідних. Після отримання цих даних їх слід узагальнити. Тобто, слід створити і заповнити генеалогічну анкету на кожного члена родини, що включає прізвище, ім'я, по батькові, дату і місце народження, віросповідання, освіту, професію, шлюб, імена і дати народження дітей, національність, дату і причину смерті, місце поховання. Крім того, потрібно створити родинну схему, в якій необхідно вказати ПІБ відомих нам родичів, дати та місце народження, родинні зв'язки між особами, які є в схемі [7, 8].

Третім етапом є пошук інформації в господарських книгах сільських рад. Книги велися з 1944 р. в сільських радах, до складу якої входили населені пункти. Вони допомагають охарактеризувати склад родини в середині ХХ ст. В дещо зміненому вигляді вони ведуться і до сьогодні. Після опрацювання господарських книг ми дізнаємося, хто входив до складу родини, інформацію про дати народження, національність та освіту кожного члена родини. Якщо впродовж періоду ведення книги (нова книга розпочиналася кожні три роки) хтось із членів родини помер, то в ній буде запис про дату смерті. Окрім цього, господарська книга дає інформацію про те, чим займалася родина, яке вела господарство, дані про будівлі, коли вони були зведені, а також про земельні наділи родини. Нині господарські книги зберігаються в діючих сільських радах або в новостворених старостинських округах (на місцях ліквідованих сільських рад) [16].

Четвертим етапом є пошук генеалогічної інформації серед ресурсів мережі Інтернет. До них належить онлайн база жителів України [1], списки жертв політичних репресій радянської доби в

Україні в базі «Реабілітовані історією» [9], списки Жертв Голодомору [8], база учасників Другої Світової, які воювали у складі Червоної армії на сайті «Меморіал» [10] і на ресурсі «Память народа» [11].

Крім того, польські сайти «Szukajwarchiwach» (зведений портал польських архівів) та сайт головного архіву давніх актів у Варшаві містять відскановані метричні книги з Поділля, Волині та Галичини у різні історичні періоди. Сайти містять багато фотодокументів з західних областей України за 1890–1940 роки та інвентарні описи деяких населених пунктів, списки мешканців та перелік їх нерухомості, розміри податків мешканців гмін та ін. [13].

Серед відкритих електронних джерел особливо цінним для українських дослідників є створений Меморіальним комплексом Катастрофи й героїзму єврейського народу «Яд Вашем» (Єрусалим) віртуальний історико-біографічний звід жертв Голокосту [15]. Його база даних, що формується від середини 50-х рр. XX ст., з 2004 р. відкрита в Інтернеті для користувачів багатьма мовами, зокрема російською [12, 106].

П'ятим етапом є пошук інформації в архівних джерелах. Генеалогічні архівні джерела є досить різноманітними і поділяються на основні та допоміжні. До основних належать метричні книги (містять інформацію про народження, шлюб і смерть з 1795 до 1917 або до 1939 р.), ревізські казки (переписи населення для податкового оподаткування в 1794–1796, 1811, 1815, 1833, 1850, 1857 рр.), сповідальні відомості (поіменний список парафіян церкви, які сповідувалися у священика напередодні Великодня). Кожне з цих джерел має свої особливості створення, характерні матеріали для проведення дослідження, а також опрацювання та аналізу. Дослідження архівних документів потребує знань, вмінь та певного досвіду. Документи зазнали впливу часу, написані різними почерками, часто навіть пером, що ускладнює їх опрацювання.

Метричні книги вели священники при православних церквах, католицьких костелах, лютеранських кірхах й іудейських синагогах. Запис у книзі робив священник, а саму книгу завіряло керівництво духовних установ вищого порядку. Вони складаються з трьох частин: про народження, про шлюб та про смерть; іноді були записи про розлучення. Ведення метричних книг представниками різних віросповідань мало відмінності. У метричних книгах православних церков зазвичай зазначено по батькові кожного парафіянина. Таким чином запис про хрещення дає інформацію про три покоління: ім'я новонародженого, імена та по батькові його батьків, їх прізвище та соціальний статус (селяни, міщани, дворяни та ін.). Також цей запис дає інформацію про дату народження, хрещення та хрещених батьків. Іноді священники, у разі смерті немовляти, під датою народження зазначали дату смерті [5, арк 2зв.-3]. Записи про вінчання православних метричних книг містять інформацію про дату вінчання, прізвища, імена та по батькові наречених, їх вік, соціальний стан та місце проживання, а також ПІБ батьків наречених та ПІБ свідків [5, арк 114 зв.-115]. Записи про смерть дають інформацію про прізвище, ім'я і по батькові особи, дату смерті і дату поховання, причину смерті, інформацію про тих, хто провів обряд поховання, місце поховання [5, арк 132 зв.-133].

У метричних книгах католицьких храмів записів по батькові батьків новонародженого немає. Однак у них вказували дівоче прізвище матері. Записи у метричних книгах костелів і синагог на території України почали робити російською мовою лише з середини ХІХ століття. Більш ранні записи у католицьких храмах зроблені латиною чи польською мовою; у лютеранських храмах – німецькою, а в юдейських синагогах – на ідиші. Тож під час генеалогічного дослідження, зокрема роботи з архівними матеріалами, у пригоді стане знання іноземних мов.

Сповідальні відомості (списки) були введені в Російській імперії в ХVІІІ столітті. Ці документи містять інформацію про склад сім'ї із вказуванням віку кожного її члена та родинними зв'язками, відмітки про причини відсутності на сповіді. Сповідні розписи склалися щороку за соціальним статусом парафіян. Також записи священники могли вести за алфавітом, однак це не було значно поширеним. На території України сповідні розписи збереглися переважно з кінця ХVІІІ століття до початку ХХ століття [2, арк. 937 зв.-938].

Ревізькі казки – це переписи з метою збору інформації про населення, яке повинно сплачувати податки. Дані в казках представлені за соціальними групами населеного пункту та володіння певним майном. Наприклад, на Лівобережній Україні ревізькі казки велися з 1782 року. У цілому такі переписи проводили у 1782, 1795, 1811, 1834, 1850 та 1858 роках. Вони містять таку інформацію про особу: прізвище, ім'я та по батькові голови родини, імена і родинні зв'язки інших членів родини (інформація про чоловіків записана на лівій сторінці, про жінок – на правій сторінці), вік на момент перепису і причинита рік вибуття (почали вказувати з 1811 р.). Наприклад, архів Житомирської області зберігає ревізькі казки за 1795–1858 р. [3, арк 796 зв.-797].

Також інформацію генеалогічного характеру можна знайти у допоміжних джерелах, що належать до Національного архівного фонду. Це шлюбні обшуки, рекрутські списки, послужні списки, клірові відомості, місцеві переписи, Губернські родовідні книги, слідчі та судові справи органів ВНК-ОДПУ-НКВС, документи репресованих, фільтраційні справи репатріантів та ін.). Шлюбні обшуки містять дату і місце (храм), де проводили обшук, інформацію про наречених (імена, вік, імена їх батьків, місце проживання, віросповідання), наявність або відсутність між нареченими родинного зв'язку, сімейний стан (неодружені або вдови чи вдівці), дані про згоду на шлюб батьків. Якщо не було перешкод для укладання шлюбу, то в шлюбних обшуках священник вказував дату майбутнього вінчання. Обшук засвідчувався підписами наречених, свідків та особи, що робила обшук (зазвичай це був священник) [4, арк. 174 зв.-175].

Рекрутські списки склалися в Російській імперії до скасування рекрутських наборів в 1874 р. і слугували засобом обліку осіб, які досягли призовного віку і підлягали призову в армію на військову службу для виконання рекрутської повинності. Клірові відомості містили назву населеного пункту та церкви, кількість дворів і людей окремо чоловічої та жіночої статей, церковно-

та священнослужителів із сім'ями, їх вік; угіддя, що належали парафії, хутори, сінокоси, млини та іншу власність церкви.

Усю нововиявлену інформацію, отриману з основних та допоміжних архівних джерел, варто опрацювати відразу після її отримання. Необхідно також вести чіткий облік опрацьованих справ та знайдених даних, які в них розшукувались. Облік допоможе запобігти дублюванню роботи та уникнути небажаних пропусків в отриманих результатах. Інформацію, що була знайдена на кожному з п'яти етапів пошуку, потрібно внести у схему роду. Найпопулярнішими є схеми у вигляді родовідного дерева, поколінного розпису або родинної книги.

Висновки. Дослідження історії родини складається з п'яти основних етапів. Кожен з них потребує опрацювання певних джерел, що можуть містити генеалогічну інформацію, та має свої особливості пошуку. Завдяки пошуку інформації серед родини та в межах родинного архіву створюється основа для подальших пошуків. Опрацювання позаархівних джерел доповнить родинну схему даними про рідних, які жили в ХХ столітті. На основі отриманих даних проводиться пошук серед архівних джерел. Наслідком проведення пошуку стає узагальнення отриманої інформації про членів роду, доповнення невідомих раніше фактів, відтворення важливих віх життя сім'ї і роду та формування генеалогічного дерева чи генеалогічної таблиці.

Джерела та література

1. База жителів України 1650–1920 рр. народження. URL: <https://www.pra.in.ua/uk> (дата звернення: 4.11.2021).
2. Державний архів Житомирської області (далі – Держархів Житомирської області). Ф. 1. Оп. 73. Спр. 509.
3. Держархів Житомирської області. Ф. 118. Оп. 14. Спр. 154.
4. Державний архів Рівненської області (далі – Держархів Рівненської області). Ф. 639. Оп. 6. Спр. 24.
5. Держархів Рівненської області. Ф. Р-740. Оп. 4. Спр. 209.
6. Кочевых С. В. Методическое пособие по проведению генеалогических разысканий. Основы генеалогической культуры. СПб.: 2006. – 80 с., ил.
7. Недосекіна Т. Український родовід як джерело вивчення історії України [Текст]: Посібник зі складання родоводу для вчителів, школярів та початківців: Метод.-бібліограф. видання / Упоряд. І. Голуб. Дніпропетровськ: ДОУНБ, 2010. 42 с.
8. Музей Голодомору. URL: <https://holodomormuseum.org.ua/iedynyj-reiestr-zhertv-holodomu> (дата звернення: 4.11.2021).
9. Національний банк даних жертв політичних репресій радянської доби в Україні. URL: <http://www.reabit.org.ua> (дата звернення: 4.11.2021).
10. Обобщенный банк данных «Мемориал». URL: <https://obd-memorial.ru/html>(дата звернення: 4.11.2021).

11. Память народа. URL: <https://pamyat-naroda.ru> (дата звернення: 4.11.2021).
12. Попик Володимир. Джерела з біографістики, родинної історії та генеалогії в глобальних інформаційних мережах // Спеціальні історичні дисципліни: питання теорії та методики. Збірка наукових праць до 80-річчя доктора історичних наук, професора, заслуженого діяча науки і техніки України, лауреата Державної премії України в галузі науки і техніки Марії Федорівни Дмитрієнко / Відп. ред. Г.В. Боряк. Упорядник: В.В. Томазов. К.: НАН України, Інститут історії України, 2015. Число 26–27. 528 с.
13. Szukaj w Archiwach. URL: <https://www.szukajwarchiwach.gov.pl> (дата звернення: 4.11.2021).
14. Томазов В.В. Генеалогія історична [Електронний ресурс] // Енциклопедія історії України: Т. 2: Г-Д / Редкол.: В.А. Смолій (голова) та ін. НАН України. Інститут історії України. – К.: В-во Наукова думка, 2004. – 688 с.: іл. – URL: http://www.history.org.ua/?termin=Genealogija_istorychna.
15. Яд Вашем. Мемориальный комплекс истории Холокоста. URL: <https://www.yadvashem.org/ru> (дата звернення: 4.11.2021).
16. Яцечко-Блаженко Тетяна. Що про предків можна дізнатись із погосподарських книг? [Електронний ресурс]. URL: <https://prashhur.com/pl/shho-pro-predkiv-mozhna-diznatis-iz-pogospodarskih-knig>.

References

1. Base of inhabitants of Ukraine born in 1650–1920 gg. URL: <https://www.pra.in.ua/uk> (access date: 4.11.2021).
2. Derzhavnyi arkhiv Zhytomyrskoi obl. (hereinafter – the State Archives of the Zhytomyr Region). F. 1. Op. 73. Spr. 509.
3. Derzharkhiv Zhytomyrskoi obl. F. 118. Op. 14. Spr. 154.
4. Derzhavnyi arkhiv Rivne region (hereinafter – the State Archives of Rivne region). F. 639. Op. 6. Spr. 24.
5. Derzharkhiv Rivnenskoï obl. F. R-740. Op. 4. Spr. 209.
6. Kochevykh SV Methodical manual for conducting genealogical research. Fundamentals of genealogical culture. SPb.: 2006. – 80 p., Ill.
7. Nedosekina T. Ukrainian pedigree as a source for studying the history of Ukraine [Text]: Handbook for compiling a pedigree for teachers, students and beginners: Method.-bibliographer. edition / Order. I. Golub. Dnipropetrovsk: DOUNB, 2010. 42 p.
8. Holodomor Museum. URL: <https://holodomormuseum.org.ua/iedynyj-reiestr-zhertv-holodomoru> (access date: 4.11.2021).
9. National Data Bank of Victims of Soviet-era Political Repression in Ukraine. URL: <http://www.reabit.org.ua> (access date: 4.11.2021).

10. Generalized Memorial Data Bank. URL: <https://obd-memorial.ru/html> (access date: 4.11.2021).
11. Memory of the people. URL: <https://pamyat-naroda.ru> (access date: 4.11.2021).
12. Popik Vladimir. Sources of biography, family history and genealogy in global information networks // Special historical disciplines: questions of theory and methodology. Collection of scientific works dedicated to the 80th anniversary of Doctor of Historical Sciences, Professor, Honored Worker of Science and Technology of Ukraine, laureate of the State Prize of Ukraine in the field of science and technology Maria Fyodorovna Dmitrienko / Resp. ed. G.V. Boryak. Compiler: VV Tomazov. K. : NAS of Ukraine, Institute of History of Ukraine, 2015. Number 26–27. 528 s
13. Search the Archives. URL: <https://www.szukajwarchiwach.gov.pl> (access date: 4.11.2021).
14. Tomazov VV Historical genealogy [Electronic resource] // Encyclopedia of the History of Ukraine: Vol. 2: GD / Editor .: VA Smoliy (chairman) and others. NAS of Ukraine. Institute of History of Ukraine. – K.: В-во Наукова думка, 2004. – 688 с.: іл. – URL: http://www.history.org.ua/?termin=Genealogija_istorychna.
15. Your poison. Holocaust Memorial Complex. URL: <https://www.yadvashem.org/ru> (access date: 4.11.2021).
16. Jacechko-Blazhenko Tatiana. What can you learn about ancestors from farm books? [Electronic resource]. URL: <https://prashhur.com/pl/shho-pro-predkiv-mozhna-diznatis-iz-pogospodarskih-knig>.

УДК: 94 (07)

**ЦІННІСНІ ПОСИЛИ МІЖНАРОДНО-ПРАВОВИХ АКТІВ
У «СИСТЕМІ КООРДИНАТ» ФОРМУВАННЯ ПОЛІКУЛЬТУРНОЇ
КОМПЕТЕНТНОСТІ ШКОЛЯРІВ УКРАЇНИ**

Катерина Попова

НВК «Школа-Ліцей» № 19

Україна, 330147, м. Рівне, вул. Макарова, 48

e-mail: katerina121997@ukr.net

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9060-0330>

Використання історії як інструменту для подолання упереджень і стереотипів – знакова ознака навчання в країнах західної демократії. Важливими інструментами втілення вищезазваних пріоритетів є шкільні підручники.

Перші вітчизняні підручники з історії були означені етноцентризмом. Використовуючи історико-ретроспективний, порівняльно-зіставний методиз'ясовано, що цей статус-кво змінився

ЗМІСТ

РОЗДІЛ І. ІСТОРІЯ УКРАЇНИ

Микола Федоришин

ПІВДЕННО-СХІДНИЙ КОРДОН ПЕРЕСОПНИЦЬКОГО КНЯЗІВСТВА У
СЕРЕДИНІ XII СТОЛІТТЯ 3

Грина Максимчук

ЯРОСЛАВ МУДРИЙ ЯК РОЗРОБНИК НОВИХ ПРОГРЕСИВНИХ КОНЦЕПЦІЙ
РОЗВИТКУ СУСПІЛЬСТВА 11

Андрій Комар-Маліновський

ТРАДИЦІЇ КИЄВО-МОГИЛЯНСЬКОЇ АКАДЕМІЇ
ЗАКЛАДЕНІ ПЕТРОМ МОГИЛОЮ 15

Станіслав Мамчур, Валентина Доброчинська

ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК КРИМСЬКОГО ХАНСТВА У ДРУГІЙ ПОЛОВИНІ
XVII – XVIII СТОЛІТТЯХ 23

Христина Головата, Валентина Доброчинська

ТРАГІЗМ НАУКОВОЇ ДОЛІ АГАТАНГЕЛА КРИМСЬКОГО (1871–1942 РР.) 31

Марта Боярчук

ЛЮДИНА В СВІТОГЛЯДІ Й ІДЕОЛОГІЇ МИТРОПОЛИТА ІЛАРІОНА
(ІВАНА ОГІЄНКА) 39

Софія Муштук

ЗМІНА СТАТУСУ І ВНУТРІШНІЙ УСТРІЙ
ПРАВОСЛАВНОЇ ЦЕРКВИ В МІЖВОЄННІЙ ПОЛЬЩІ 47

Вікторія Ішук

ТЕАТРАЛЬНЕ ЖИТТЯ ВОЛИНСЬКОГО ВОСВОДСТВА
МІЖВОЄННОГО ПЕРІОДУ 52

Руслан Сіромський

«ОБЕРЕГТИ ВІД НЕБАЖАНИХ КОНТАКТІВ»:
ПОВОЄННІ ПОЇЗДКИ ПЕТРА КРАВЧУКА В ЗАХІДНІ ОБЛАСТІ УРСР 65

Богдан Олешко, Віталій Півоварчук

РЕЛІГІЙНА ПОЛІТИКА РАДЯНСЬКОГО СОЮЗУ В КОНТЕКСТІ РЕФОРМ
50-X – 60-X РР. 73

Дмитро Малезик

СОЦІАЛЬНА СТРУКТУРА ТВОРЧОЇ ІНТЕЛІГЕНЦІЇ УКРАЇНСЬКОЇ РСРВ
1960-ТІ – НА ПОЧАТКУ 1980-X РР. 79

Максим Залужний

АРХЕОЛОГІЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ БОЛОХІВСЬКОГО ГОРОДИЩА НА ТЕРИТОРІЇ
ЗАМКУ У СТАРОКОСТЯНТИНОВІ 87

РОЗДІЛ II. ВСЕСВІТНЯ ІСТОРІЯ ТА МІЖНАРОДНІ ВІДНОСИНИ

Наталія Плюта, Аліна Корольова

МОНУМЕНТАЛЬНІ КОРАБЕЛЬНІ ПОХОВАННЯ РАНЬОГО СЕРЕДНЬОВІЧЧЯ
НА ПРИКЛАДІ АРХЕОЛОГІЧНИХ МАТЕРІАЛІВ НОРВЕГІЇ 91

Аліна Хведас, Олена Ворон

СХИЗМА 1054 РОКУ У КОНТЕКСТІ ДЕРЖАВНО-ЦЕРКОВНИХ
ВІДНОСИН СЕРЕДНЬОВІЧЧЯ 99

Тетяна Печоха, Олена Ворон

ФЕНОМЕН «ПОЛЮВАННЯ НА ВІДЬОМ» ТА ЙОГО ВИЯВИ У
СЕРЕДНЬОВІЧНІЙ ЄВРОПІ 108

Мар'яна Кобзар, Оксана Ворон

НАУКОВА ПРАКТИКА МІСІОНЕРІВ ОРДЕНУ ЄЗУЇТІВ В АЗІЇ XVI–XVIII СТОЛІТТЯХ . 118

Валентин Константинов

МОЛДАВСКОЕ КНЯЖЕСТВО В НАЧАЛЕ 20-ГОДОВ XVII ВЕКА И ПОСОЛЬСТВО В
ИСТАМБУЛ КШИШТОФА ЗБАРАСКОГО 127

Вячеслав Ціватий

ДИПЛОМАТІЯ, ЗОВНІШНЯ ПОЛІТИКА І КУЛЬТУРА КОМУНІКАЦІЇ ВРАНЬОМОДЕРНІЙ
ЄВРОПІ: СПЕЦИФІКА МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН, ПРОФЕСІЙНІ ПРАКТИКИ ТА
ІНСТИТУЦІОНАЛІЗАЦІЯ МОДЕЛІ ДИПЛОМАТИЧНОЇ СЛУЖБИ ІТАЛІЇ 137

Світлана Свінцицька, Олена Ворон

РАСОВА СЕГРЕГАЦІЯ В СИСТЕМІ ПРАВОСУДДЯ СПОЛУЧЕНИХ ШТАТІВ АМЕРИКИ 149

Андрій Богданович

БОРІТЬБА САМОДЕРЖАВ'Я З ТОЛЬСТВОМ У БІЛОРУСЬКИХ ГУБЕРНІЯХ У
XIX – ПОЧАТКУ XX СТОЛІТТЯ 161

Боголейша Светлана

ВЛИЯНИЕ ИДЕОЛОГИИ КРАЯ НА РАЗВИТИЕ БЕЛОРУССКОГО И ЛИТОВСКОГО
НАЦИОНАЛЬНЫХ ДВИЖЕНИЙ В НАЧАЛЕ XX ВЕКА 169

Александр Кукса

ПОПУЛЯРИЗАЦІЯ ТЕХНІЧЕСКИХ ЗНАНИЙ В СТЕНАХ
НАРОДНЫХ УНИВЕРСИТЕТОВ 178

Руслан Постоловський

ЕВОЛЮЦІЯ ПОЛІТИЧНОЇ СИСТЕМИ СРСР У 1953–1964 РОКАХ 185

Степан Синяк

БУДАПЕШТСЬКИЙ МЕМОРАНДУМ І РОСІЙСЬКА ІНТЕРВЕНЦІЯ В УКРАЇНІ 196

Марина Климко

ВОЕННО-ПАТРИОТИЧЕСКОЕ ВОСПИТАНИЕ В СИСТЕМЕ ОБРАЗОВАНИЯ
РЕСПУБЛИКИ БЕЛАРУСЬ 203

РОЗДІЛ III. ПРОБЛЕМИ ДЖЕРЕЛОЗНАВСТВА ТА ІСТОРИОГРАФІЇ

Петрик Дмитро

ПРАЦІ РАДЯНОЛОГІВ ЯК ЦІННЕ ДЖЕРЕЛО ДЛЯ ВИВЧЕННЯ ПРОБЛЕМИ
НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ СРСР 209

Роман Михальчук

ГОЛОКОСТ В РІВНОМУ В СУЧАСНІЙ АМЕРИКАНСЬКІЙ
ІСТОРИОГРАФІЇ: ДОСЛІДЖЕННЯ ДЖЕФФРІ БЕРДЗА 217

Оксана Лепеш

МЕТОДОЛОГИЧЕСКАЯ ИНТЕГРАЦИЯ ИСТОРИИ С ДРУГИМИ НАУКАМИ КАК
ОСНОВА СОВРЕМЕННЫХ ИСТОРИЧЕСКИХ ИССЛЕДОВАНИЙ 224

Ольга Северова, Микола Жук

ЕТАПИ ПОШУКУ ГЕНЕАЛОГІЧНОЇ ІНФОРМАЦІЇ 232

Катерина Попова

ЦІНІСНІ ПОСИЛИ МІЖНАРОДНО-ПРАВОВИХ АКТІВ
У «СИСТЕМІ КООРДИНАТ» ФОРМУВАННЯ ПОЛІКУЛЬТУРНОЇ
КОМПЕТЕНТНОСТІ ШКОЛЯРІВ УКРАЇНИ 239

Ліннік Юрій

ПРОБЛЕМА ЕВДЕМОНІЗМУ У ФІЛОСОФІЇ 246

ISSN 2519-1942

НАУКОВЕ ВИДАННЯ

Актуальні проблеми вітчизняної та всесвітньої історії

ВИПУСК 33

Відповідальність за достовірність і точність наведених фактів, цитат, статистичних даних, власних імен та інших відомостей несуть автори опублікованих матеріалів та їх наукові керівники. Думки авторів статей з позицією редколегії можуть не співпадати.

Відповідальний за підготовку збірника до видання – **Валерій Шеретюк**

Комп'ютерна верстка – **Лариса Федорук**

Обкладинка – **Григорій Волохов**

Підписано до друку 0 1.12.2021 р. Папір офсетний.

Гарнітура «Times New Roman».

Наклад 300. Зам. № 247/1. Ум. друк. арк. 17,06.

Віддруковано засобами різнографічного друку

ПП Самборський І.О.

вул. Княгині Ольги, 8, м. Рівне, 33028

ISSN 2519-1942

Актуальні проблеми вітчизняної та всесвітньої історії: Рівненський державний гуманітарний університет. Збірник наукових праць. Випуск 33. Рівне, 2021. 256 с.

УДК 94(477) + 94 (100)

А 43

ББК 63.3 (4Укр)

© Рівненський державний гуманітарний університет, 2021